

Τίτλος Εισήγησης

“Εισοδηματική ανισότητα και γήρανση: διερευνώντας
τρεις κατηγορίες συνταξιούχων με βάση την
προηγούμενη απασχόληση”

Το αντικείμενο της εισήγησης

Μία αναλυτική προσέγγιση των οικονομικών της γήρανσης:

Υπόδειγμα για τη διαφορετική γήρανση

Η γήρανση σαν πρακτικό πρόβλημα:

Δημογραφικά δεδομένα και συγκρίσεις κοινωνικών δαπανών, χρονοσειρές για την αγορά εργασίας και την ηλικία συνταξιοδότησης, καταγραφές για την εισοδηματική φτώχεια και την ανισότητα σε πόρους και υγεία

Αποτελούν οι συνταξιούχοι μία ομοιογενή ομάδα;

Η γήρανση σαν θεωρητικό πρόβλημα:

Θεωρίες για το κοινωνικό κράτος, την αγορά εργασίας, τις κοινωνικές διαστρωματώσεις, τις οικονομικές ανισότητες το status

Ιστορικό ανάπτυξης της προστασίας από το γήρας

Τι ρόλο διαδραματίζουν για τη γήρανση οι διαφορετικές παραγωγικές σχέσεις;

Συνθέτοντας τα βασικά ερωτήματα

- (1) συνταξιούχοι από εισφορές δικές τους και ιδιωτών εργοδοτών,
- (2) συνταξιούχοι από εισφορές δικές τους και του κράτους ως εργοδότη, και
- (3) συνταξιούχοι από δικές τους εισφορές

Τομέας προηγούμενης
απασχόλησης

Ιδιωτικός
τομέας

Δημόσιος
τομέας

Αυτοαπασχόληση
κ.α.

**Ομάδες ή Κατηγορίες
Συνταξιούχων;**

Το δείγμα

Η Έρευνα για την Υγεία, τη Γήρανση και τη Συνταξιοδότηση στην Ευρώπη (SHARE) ή 50+ in Europe

- ✓ Τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε 11 χώρες της Ευρώπης (Αυστρία, Γερμανία, Σουηδία, Ολλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Γαλλία, Δανία, Ελλάδα, Ελβετία, και Βέλγιο) κατά την περίοδο 2004/2005.
- ✓ Η έρευνα εξασφάλισε συνεντεύξεις με άτομα σε περίπου 2.000 νοικοκυριά (1.400 έως 2.500) σε κάθε μία από τις χώρες-μέλη.
- ✓ Το συνολικό δείγμα αγγίζει τα 28.500 άτομα σε περίπου 19.500 νοικοκυριά με άτομα ηλικίας 50 ετών ή μεγαλύτερα.
- ✓ Τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται στην ανάλυση αναφέρονται στην τρίτη κατά σειρά επεξεργασία στοιχείων η οποία εκδόθηκε στα μέσα του 2007.
- ✓ Για την Ελλάδα η ομάδα εργασίας με την ευθύνη της ερευνητικής διαδικασίας είχε έδρα το Πάντειο Πανεπιστήμιο και επιστημονική υπεύθυνη την καθ. Α. Λυμπεράκη.

Η επεξεργασία

- ✓ Για το σύνολο των μετρήσεων χρησιμοποιήθηκαν probability weights ώστε να ληφθούν υπόψη άνισες πιθανότητες συμμετοχής στο δείγμα.
- ✓ Όσον αφορά το εισόδημα, η μετάβαση από το επίπεδο των νοικοκυριών σε εκείνο των ατόμων εφαρμόστηκαν οι τροποποιημένες κλίμακες ισοδυναμίας από τον ΟΟΣΑ.
- ✓ Το σύνολο της επεξεργασίας και της ανάλυσης πραγματοποιήθηκε με το στατιστικό πακέτο ανάλυσης STATA SE 9.2.
- ✓ Τα συνολικά δεδομένα που αφορούν τους συνταξιούχους ανά τομέα προηγούμενης απασχόλησης έχουν ως εξής:

Συνταξιούχοι	Άτομα	%	Σταθμισμένα %
Ιδιωτικό τομέα	8.576	54,64	59,02
Δημόσιο τομέα	4.605	29,34	25,35
Αυτό- απασχόληση	2.514	16,02	15,62
Σύνολο	15.695	100	100

Η επιλογή των κατάλληλων μέτρων

- Δείκτης ανισότητας ομάδων (group inequality index - GI),

$$GI = \frac{X_A}{X_B} \quad GI = \log X_A - \log X_B \quad GI = \frac{X_B - X_A}{X_A}$$

- Κατανομές σε δεκατημόρια και πεμπτημόρια οικονομικών μεταβλητών,

- Δείκτες και γραμμές φτώχειας 60% του διάμεσου ΙΕ (headcount index. poverty line),

$$P_0 = \frac{N_p}{N} \quad P_0 = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N I(y_i < z)$$

- Συντελεστές ανισοκατανομής Gini (διαφορά μέσω θέσεων και συνδιακύμανσης),

$$Gini = 1 + \frac{1}{N} - \frac{2}{N^2 \mu} \sum_{i=1}^N (N - i + 1) y_i \quad Gini = \frac{2 \operatorname{cov}(y, F(y))}{\mu}$$

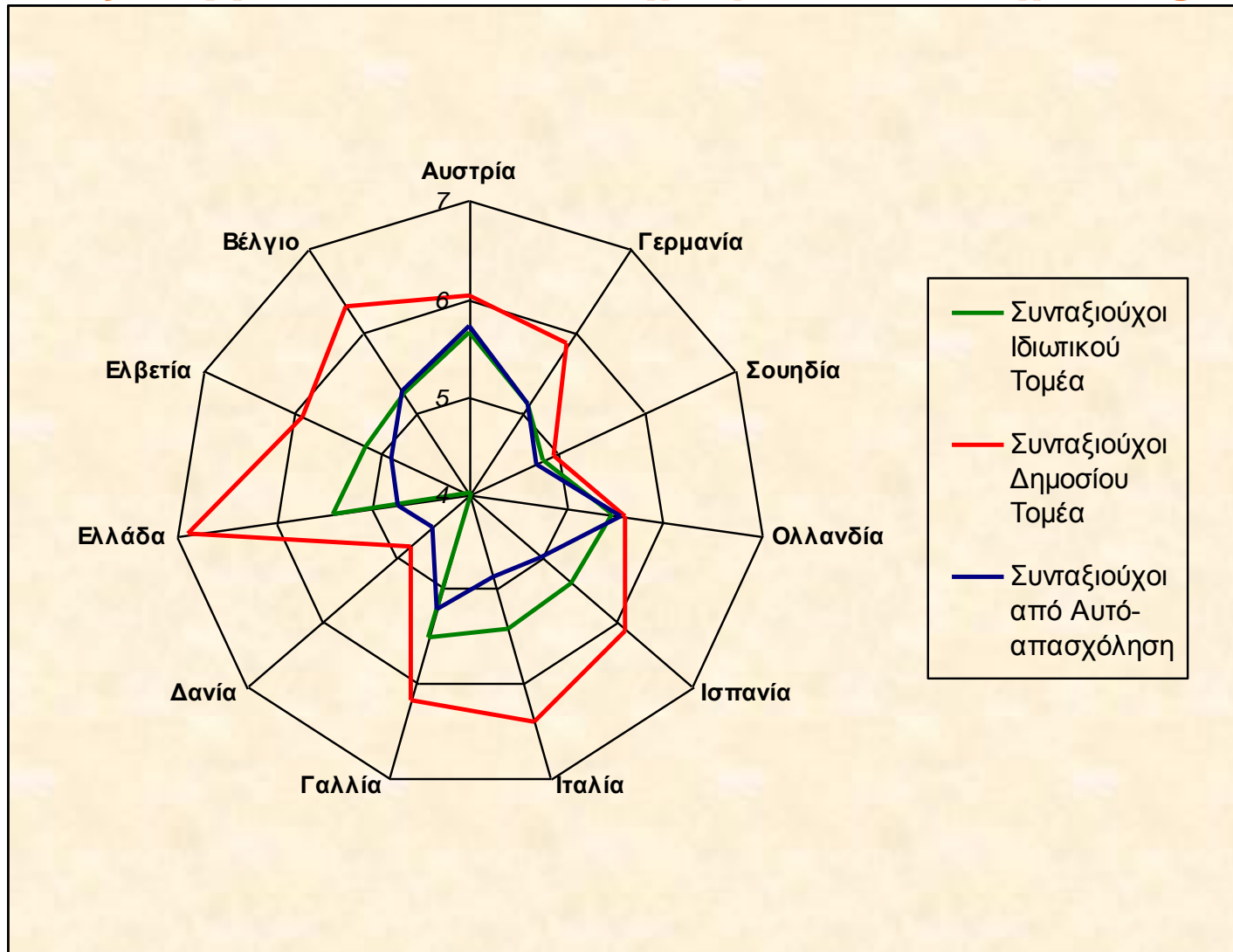
- Αναλογίες πιθανοτήτων (odds ratio, relative risk ratio – OR, RRR)

$$\operatorname{odds}(y_j \neq 0) = \exp(x_j b + b_0) \quad \operatorname{odds}(y_j = k) = \exp(x_j b_{k-1} + c_{k-1})$$

Διάμεσα εισοδήματα και διαφορές των κατηγοριών συνταξιούχων μεταξύ τους

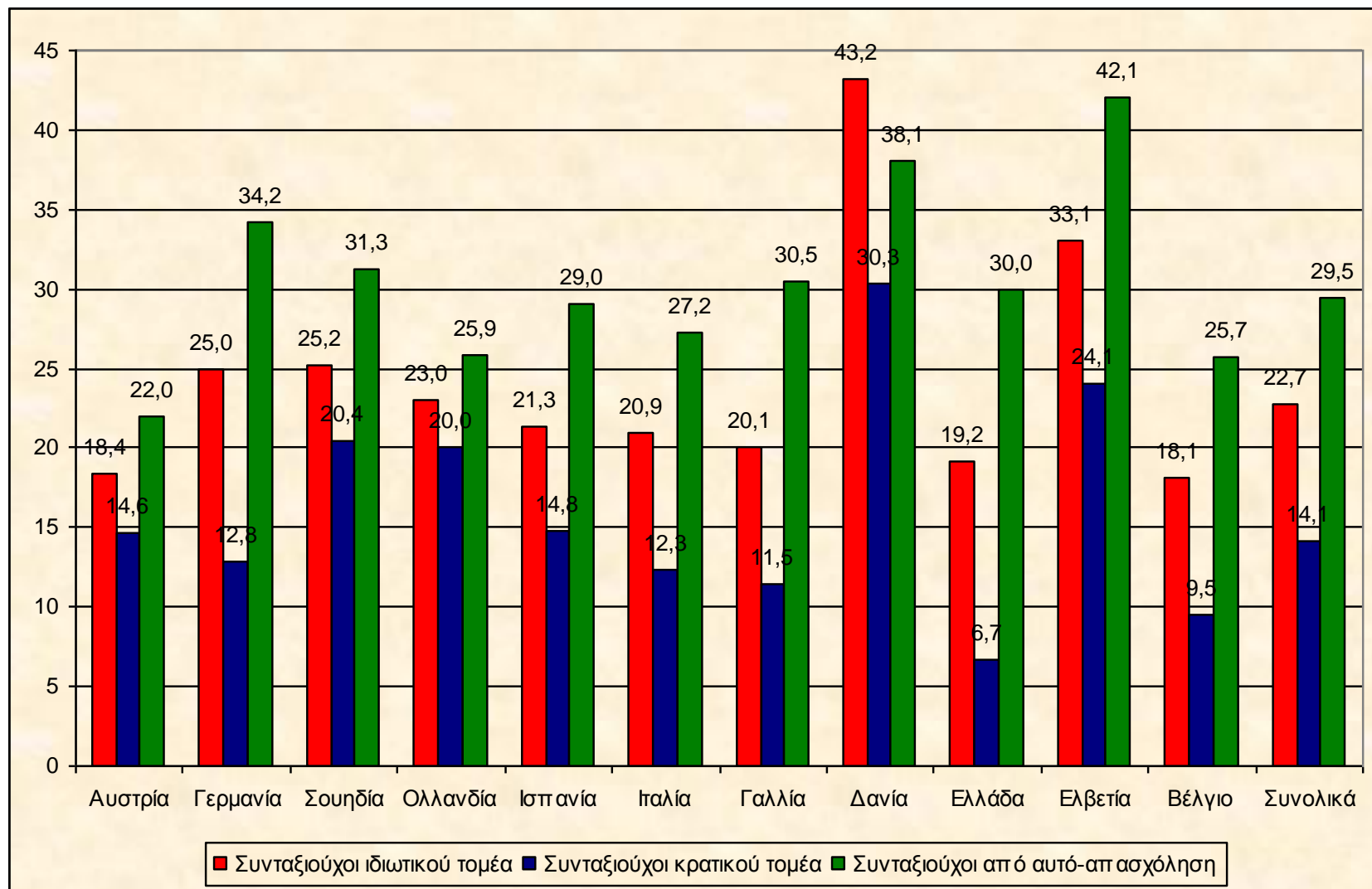
Χώρα	Διάμεσο Εισόδημα (.000 €)			Δείκτης GI (%)		
	Εισόδημα ΣΙΤ	Εισόδημα ΣΔΤ	Εισόδημα ΣΑΑ	Εισόδημα ΣΔΤ – Εισόδημα ΣΙΤ	Εισόδημα ΣΔΤ – Εισόδημα ΣΑΑ	Εισόδημα ΣΙΤ – Εισόδημα ΣΑΑ
Αυστρία	18,3	20,6	19,3	12,9%	7,1%	-5,1%
Γερμανία	16,9	19,8	17,2	17,3%	14,8%	-2,1%
Σουηδία	17,4	17,9	16,9	3,0%	6,2%	3,1%
Ολλανδία	21,4	22,6	22,6	5,9%	0,1%	-5,5%
Ισπανία	8,3	9,4	7,2	12,6%	29,6%	15,1%
Ιταλία	11,8	14,9	10,0	26,7%	48,5%	17,3%
Γαλλία	18,4	23,3	15,8	26,3%	47,4%	16,8%
Δανία	15,8	19,9	16,4	26,3%	21,5%	-3,9%
Ελλάδα	8,4	11,9	6,9	41,0%	72,2%	22,1%
Ελβετία	29,7	34,9	26,7	17,7%	30,9%	11,3%
Βέλγιο	14,7	19,9	15,4	35,5%	29,1%	-4,7%
Συνολικά	15,2	18,9	11,7	24,7%	61,7%	29,7%

Η διάμεση θέση των τριών κατηγοριών των συνταξιούχων στα δεκατημόρια εισοδήματος

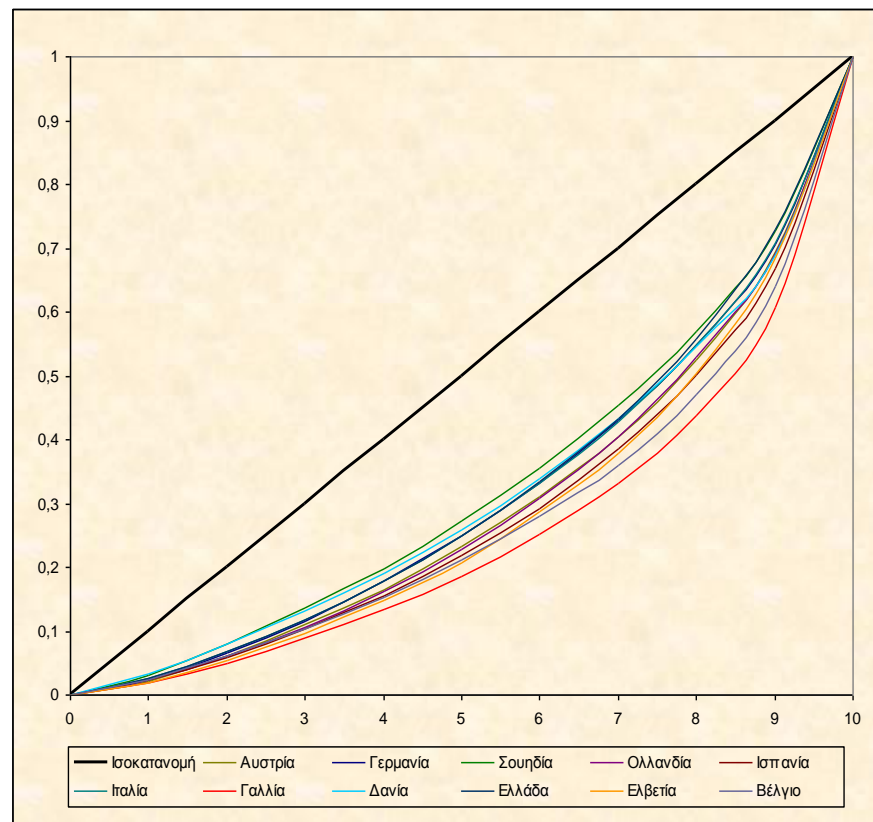
Εισοδηματική φτώχεια με βάση τον τομέα προηγούμενης απασχόλησης των συνταξιούχων

Συντελεστές Gini και καμπύλες Lorenz για το εισόδημα ανά κατηγορίες συνταξιούχων

	Gini	Gini ΣΙΤ	Gini ΣΔΤ	Gini ΣΑΑ
Αυστρία	0,41	0,41	0,38	0,42
Γερμανία	0,38	0,39	0,34	0,43
Σουηδία	0,34	0,36	0,31	0,39
Ολλανδία	0,41	0,41	0,39	0,44
Ισπανία	0,43	0,41	0,42	0,47
Ιταλία	0,38	0,39	0,33	0,39
Γαλλία	0,49	0,46	0,48	0,57
Δανία	0,37	0,34	0,35	0,47
Ελλάδα	0,37	0,36	0,33	0,38
Ελβετία	0,43	0,43	0,42	0,44
Βέλγιο	0,45	0,45	0,42	0,48

Καμπύλες Lorenz Συνταξιούχων

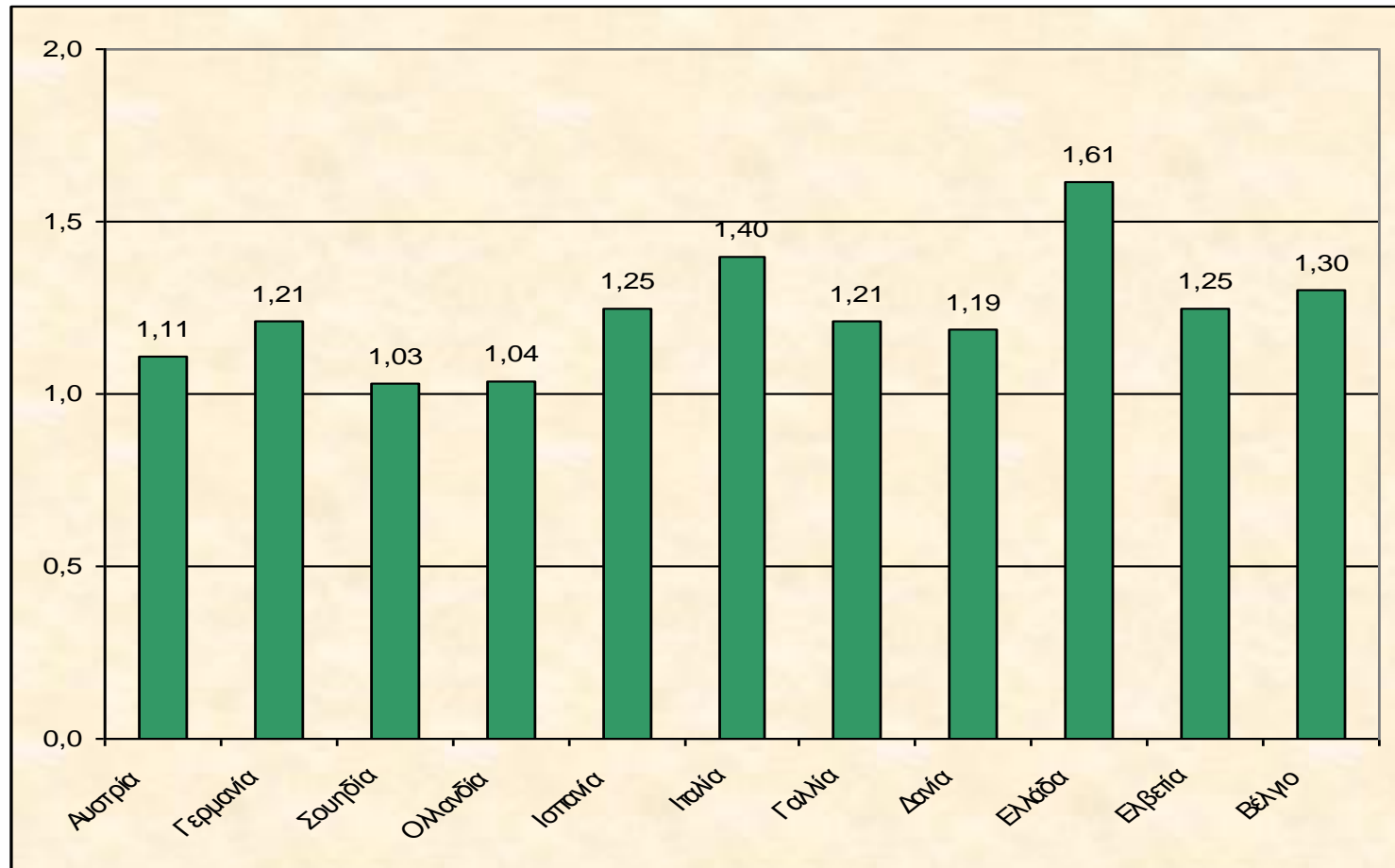

Προσέγγιση Gini για την εισοδηματική ανισότητα (δίχως ή με επικαλύψεις)

% εξήγησης	Gini δίχως εισοδηματικές επικαλύψεις		Gini με εισοδηματικές επικαλύψεις		
	Ανισότητα εντός των ομάδων	Ανισότητα μεταξύ των ομάδων	Ανισότητα εντός των ομάδων v	Ανισότητα μεταξύ των ομάδων v	Ανισότητα με επικάλυψη
Αυστρία	99,9	0,1	48,2	2,1	49,7
Γερμανία	99,1	0,9	54,9	6,3	38,8
Σουηδία	100,0	:	40,2	3,0	56,7
Ολλανδία	100,0	:	40,8	2,8	56,5
Ισπανία	98,8	1,2	42,1	6,8	51,1
Ιταλία	97,4	2,6	40,7	12,6	46,7
Γαλλία	99,3	0,7	39,2	10,3	50,5
Δανία	98,1	1,9	36,1	16,6	47,2
Ελλάδα	93,1	6,9	33,8	21,4	44,7
Ελβετία	98,3	1,7	38,7	11,4	49,9
Βέλγιο	98,5	1,5	40,9	8,6	50,5

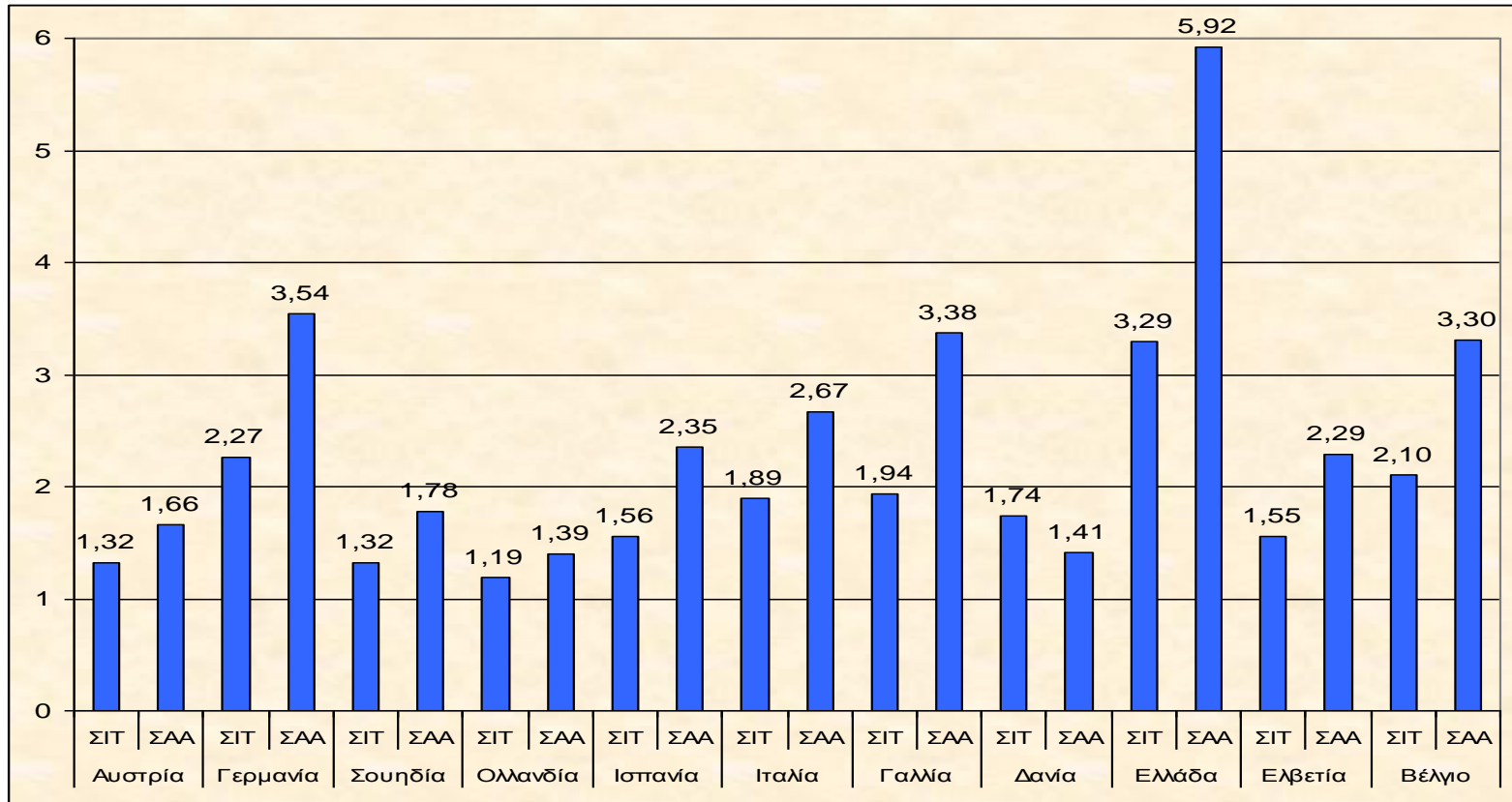
Εισοδηματικές διαφορές όπως προκύπτουν από την ανάλυση πιθανοτήτων (1)

Τιμές OR να ανήκει κάποιο άτομο στην κατηγορία «συνταξιούχος από δημόσιο τομέα» σε σχέση με τις άλλες δύο κατηγορίες όσον αφορά τα πεμπτημόρια εισοδήματος

Εισοδηματικές διαφορές όπως προκύπτουν από την ανάλυση πιθανοτήτων (2)

Τιμές RRR να είναι κάποιο άτομο από την κατηγορία «συνταξιούχος από ιδιωτικό τομέα» ή την κατηγορία «συνταξιούχος από αυτό-απασχόληση» εισοδηματικά φτωχό σε σχέση με κάποιο άτομο που ανήκει στην κατηγορία «συνταξιούχος από δημόσιο τομέα»

Ευρήματα ...

- ✓ Εντοπίζονται σημαντικές διαφορές εισοδήματος μεταξύ των τριών κατηγοριών συνταξιούχων. Τα άτομα από τον ιδιωτικό τομέα βρίσκονται σε δυσχερέστερη θέση από τις άλλες κατηγορίες.
- ✓ Η εισοδηματική φτώχεια αποτελεί πρόβλημα που δεν αφορά το ίδιο όλες τις κατηγορίες. Ο κίνδυνος φτώχειας χαρακτηρίζει κυρίως τους συνταξιούχους από τον ιδιωτικό τομέα.
- ✓ Αντίθετα προς την κλασική ανάλυση ανισότητας οι αναλογίες πιθανοτήτων είναι σε θέση να αποτυπώσουν πως οι συνταξιούχοι από το δημόσιο τομέα έχουν μικρότερες πιθανότητες σε σχέση με εκείνους από τον ιδιωτικό τομέα ή την αυτό-απασχόληση να υστερούν σε όρους εισοδήματος.

... και ερμηνεία

- ✓ Τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα δεν φαίνεται να αποτελούν μια ομοιογενή ομάδα ενώ βρίσκονται σε αναλογία με τις διαφορετικές παραγωγικές σχέσεις οι οποίες χαρακτήριζαν το εργασιακό τους παρελθόν. Ο βαθμός προστασίας τους από κοινωνικούς κινδύνους ποικίλει και ανάλογα με την ένταξή τους σε διαφορετικά τμήματα της αγοράς εργασίας.

Ζητήματα για μελλοντική διερεύνηση

- Είναι οι διαφορετικές διαδρομές ζωής και οι θέσεις σε διαφορετικές δομές σε θέση να ερμηνεύσουν περισσότερα γεγονότα από ότι απλώς οι ηλικιακές κατανομές;
- Η ανισότητα ανάμεσα σε συνταξιούχους είναι και θεσμικά κατοχυρωμένη σαν μια τυπική διαφορά ανάμεσα στα ξεχωριστά συστήματα ασφάλισης και συνταξιοδότησης;
- Το κοινωνικό κράτος που προστατεύει εργαζομένους και συνταξιούχους είναι ένα ενιαίο μόνρφωμα ή οι παραγωγικές σχέσεις συνεχίζουν να διακρίνουν τα άτομα και όχι μονάχα μία μεταβλητή όπως η σύνταξη ή το εισόδημα;
- Σε ποιο βαθμό η ανισότητα κατά την περίοδο της γήρανσης είναι ανισότητα που εκπορεύεται από διακανόνισμούς που δημιουργούν διαφορετικές ευκαιρίες σε ολόκληρη τη διάρκεια της ζωής;